85 години

Международна научно-практическа конференция

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Том II

85 години

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ

„Димитър А. Ценов" - Свищов

Международна научно-практическа конференция

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

8-9 ноември 2021 г.

Том II

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

МЕЖДУНАРОДНА НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ И СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА КОХЕЗИЯ ПРЕЗ XXI ВЕК – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Свищов, 8-9 ноември 2021 г.

Посветена на 85 години от създаването
на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“

Сборник с доклади

ТОМ II

Международната научно-практическа конференция е организирана в изпълнение на проект №НФ-2-2021 „Устойчиво развитие и социално-икономическа кохезия през XXI век – тенденции и предизвикателства“, финансиран със средства по Наредба на МОН за насърчаване на научно-изследователската дейност

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2021

ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ
Проф. д-р Марияна Божинова
Ректор на Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ - председател
Проф. д. н. Борислав Борисов
Проф. д. н. Божидар Божинов
Проф. д-р Стоян Проданов
Доц. д-р Галина Чиприянова
Доц. д-р Здравко Любенов
Доц. д-р Иван Марчевски
Доц. д-р Ирена Емилова
Доц. д-р Искра Пантелеева
Доц. д-р Катя Личева
Доц. д-р Людмил Несторов
Доц. д-р Марина Николова
Доц. д-р Пламен Петков
Доц. д-р Силвия Костова
Доц. д-р Христо Сирашки

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ
Доц. д-р Румен Ерусалимов - *председател*
Проф. д-р Пенка Шишманова
Проф. д-р Стефан Симеонов
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Светослав Илийчовски
Доц. д-р Теодора Филипова
Гл. ас. д-р Асен Божиков

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ
Проф. д-р Любчо Варамезов - *председател*
Проф. д-р Анета Денева
Проф. д-р Атанас Атанасов
Проф. д-р Йордан Василев
Проф. д-р Красимир Шишманов
Проф. д-р Маргарита Богданова
Проф. д-р Пенка Шишманова
Проф. д-р Стефан Симеонов
Доц. д-р Александър Ганчев
Доц. д-р Венцислав Василев
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Маруся Смокова-Стефанова
Доц. д-р Румен Ерусалимов
Доц. д-р Светослав Илийчовски
Доц. д-р Теодора Филипова

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-2069-2 (print)
ISBN 978-954-23-2070-8 (online)

D. A. TSENOV ACADEMY OF ECONOMICS – SVISHTOV

INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE

SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND SOCIO-ECONOMIC COHESION IN THE 21ST CENTURY: TRENDS AND CHALLENGES

Svishtov, 8th - 9th November 2021

Dedicated to the 85th anniversary since the establishment of D. A. Tsenov Academy of Economics

Conference Proceedings

VOLUME II

The international scientific and practical conference has been organized as implementation of project SF-2-2021 "Sustainable Development and Socio-Economic Cohesion in the 21st Century: Trends and Challenges", financed with funds by Ordinance of the Ministry of Education and Science for encouraging scientific research

Tsenov Academic Publishing House
Svishtov
2021

PROGRAM COMMITTEE
Prof. Mariyana Bozhinova, Ph.D.
Rector of D. A. Tsenov Academy of Economics
Prof. Borislav Borissov, D.Sc.
Prof. Bozhidar Bozhinov, D.Sc.
Prof. Stoyan Prodanov, Ph.D.
Assoc. Prof. Galina Chipriyanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Zdravko Lyubenov, Ph.D.
Assoc. Prof. Ivan Marchevski, Ph.D.
Assoc. Prof. Irena Emilova, Ph.D.
Assoc. Prof. Iskra Panteleeva, Ph.D.
Assoc. Prof. Katya Licheva, Ph.D.
Assoc. Prof. Lyudmil Nestorov, Ph.D.
Assoc. Prof. Marina Nikolova, Ph.D.
Assoc. Prof. Plamen Petkov, Ph.D.
Assoc. Prof Silviya Kostova, Ph.D.
Assoc. Prof Hristo Sirashki, Ph.D.

ORGANIZING COMMITTEE
Assoc. Prof. Rumen Erusalimov, Ph.D., Chairman
Prof. Penka Shishmanova, Ph.D.
Prof. Stefan Simeonov, Ph.D.
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, Ph.D.
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Svetoslav Iliychovksi, Ph.D.
Assoc. Prof. Teodora Filipova, Ph.D.
Head Asst. Asen Bozhikov, Ph.D.

EDITORIAL COMMITTEE
Prof. Lyubcho Varamezov, Ph.D., Chairman
Prof. Aneta Deneva, Ph.D.
Prof. Atanas Atanasov, Ph.D.
Prof. Yordan Vasilev, Ph.D.
Prof. Krasimir Shishmanov, Ph.D.
Prof. Margarita Bogdanova, Ph.D.
Prof. Penka Shishmanova, Ph.D.
Prof. Stefan Simeonov, Ph.D.
Assoc. Prof. Aleksandar Ganchev, Ph.D.
Assoc. Prof. Ventsislav Vassilev, Ph.D.
Assoc. Prof. Krasimira Slaveva, Ph.D.
Assoc. Prof. Marusya Smokova-Stefanova, Ph.D.
Assoc. Prof. Rumen Erusalimov, Ph.D.
Assoc. Prof. Svetoslav Iliychovski, Ph.D.
Assoc. Prof. Teodora Filipova, Ph.D.

The published materials have been reviewed. The authors are responsible for the content and layout of their papers, the opinions expressed, the data used and the sources cited.

ISBN 978-954-23-2069-2 (print)
ISBN 978-954-23-2070-8 (online)

СЪДЪРЖАНИЕ

ТОМ II

МЕНИДЖМЪНТ, МАРКЕТИНГ, ПЛАНИРАНЕ, МЕЖДУНАРОДНА ИКОНОМИКА, БИЗНЕС ИНФОРМАТИКА

МЕЖДУНАРОДНАТА ПРОИЗВОДСТВЕНА СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ
В СЪВРЕМЕННИЯ ТЕХНОЛОГИЧЕН БИЗНЕС
Проф. д.ик.н. Таня Горчева 7

INTEGRATION PROCESSES IN INTERNATIONAL BUSINESS: DIAGNOSIS
OF PREREQUISITES, PARAMETRIZATION AND SIMULATION
D. Sc. Econ., Professor, Illya Khadzhynov, D. Sc. Econ., Professor, Maryna Savchenko
Docent, PhD in Economics, Mariia Shkurat 16

ТЕРИТОРИАЛНИ ПРОПОРЦИИ, ДИСПРОПОРЦИИ… КОХЕЗИЯ?
(ТЕОРЕТИЧНИ ОСНОВИ)
Проф. д-р Веселин Бояджиев 25

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ УПРАВЛЕНИЕТО НА ЧОВЕШКИТЕ
РЕСУРСИ В КОНТЕКСТА НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19
Гл. ас. д-р Весела Петрова, Доц. д-р Боряна Трифонова,
Гл. ас. д-р Бориславa Гълъбова, **Проф. д-р Емил Димов** 34

ГРАДЪТ - ИКОНОМИЧЕСКИ КАТАЛИЗАТОР
ЗА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНА
Проф. д-р Константин Калинков 43

ПОЛИТИКИ (НЕ)ОСНОВАНИ НА ДОКАЗАТЕЛСТВА
Проф. д-р Маргарита Богданова 51

КОНЦЕПТУАЛИЗИРАНЕ НА СИСТЕМНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ ОБРАТИ
Проф. д-р Никола Янков 59

INSTITUTIONAL CHANGES IN THE PUBLIC ADMINISTRATION
OF AGRICULTURE TO INFLUENCE UKRAINIAN AGRO – EXPORTS
Assoc. Prof. Oksana Kiforenko, PhD 66

ОСОБЕННОСТИ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ
КОМПЕТЕНЦИЙ БЕЛОРУССКИХ МЕНЕДЖЕРОВ
Доктор экономических наук, профессор Наталья Маковская 74

ПРОБЛЕМЫ СТИМУЛИРОВАНИЯ РАЗВИТИЯ
ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ АРМЕНИЯ
Профессор, доктор экономических наук Вардан Бостанджян,
Кандидат экономических наук, д-р Армине Захарян, **Юлиана Акобян** 80

СЪВРЕМЕННИ МАРКЕТИНГОВИ АСПЕКТИ НА ПАЗАРА
НА ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТИ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Ваня Григорова ……..…….. 91

РОЛЯТА НА ОРГАНИЗАЦИОННАТА КУЛТУРА
ЗА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА ОРГАНИЗАЦИЯТА
Доц. д-р Корнелия Тодорова ……..……..…….…….. 100

УПРАВЛЕНИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА
КАТО ФАКТОР НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЕФЕКТИВНОСТТА
НА НОВА ПАРАДИГМА НА ИНДУСТРИАЛНОТО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Александър Александрович Сергеев …..……...…….……. 108

ОРГАНИЗАЦИОННИ ПРОЦЕСИ И УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Анатолий Асенов …...…….…..……. 116

ПРОФЕСИОНАЛНО ПРЕГРЯВАНЕ И МОБИНГ
В ДИГИТАЛНА РАБОТНА СРЕДА
Доц. д-р Венета Христова …….……..……. 124

БИЗНЕС МОДЕЛИ И ТЕНДЕНЦИИ НА ДИГИТАЛНАТА ТРАНСФОРМАЦИЯ
Доц. д-р Веселин Попов, Доц. д-р Петя Емилова ……..……. 132

ПРИЛОЖЕНИЕ НА ИНФЛУЕНСЪР МАРКЕТИНАГА В БИЗНЕСА
Доц. д-р Виржиния Иванова …….……. 139

ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19 ВЪРХУ
ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ С УСЛУГИ НА БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Галина Захариева …….……. 147

ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ – КЛЮЧОВ ФАКТОР
ЗА ЕФЕКТИВНО УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОМЯНАТА
Доц. д-р Георги Кондев ……..…….……. 155

ВЛИЯНИЕ НА TQM И ВЪНШНИТЕ РИСКОВЕ
ВЪРХУ ПРОЦЕСИТЕ СВЪРЗАНИ С УПРАВЛЕНИЕ
НА ПРОМЯНАТА В ОРГАНИЗАЦИЯТА
Доц. д-р Георги Кондев, Докторант Ирена Михайлова …….……..……. 164

ЕКОИНОВАЦИИ И РЕСУРСНА ЕФЕКТИВНОСТ
Доц. д-р Дафина Донева …..……. 172

ЕТИКА И ЕТИЧНАТА ИНФРАСТРУКТУРА –
МОДЕЛИ В ПУБЛИЧНИЯ СЕКТОР
Доц. д-р Евелина Парашкевова, Докторант Изабела Йонкова …….……. 179

МОДЕЛИРАНЕ НА ЕКСПОРТНАТА ПАЗАРНА ОРИЕНТАЦИЯ
Доц. д-р Здравко Любенов ……..……. 187

ВЛИЯНИЕ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19
ВЪРХУ ДЪЛГОСРОЧНИТЕ НАГЛАСИ И НАВИЦИТЕ
ПРИ ПОТРЕБЯВАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИ ПРОДУКТИ
Доц. д-р Иван Марчевски, Ас. д-р Криста Нейкова ……..……. 191

РЕЦЕСИЯТА ПОРОДЕНА ОТ COVID-19 И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ
ЗА ПРОМЕНИ В БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА
Доц. д-р Людмил Несторов ……..……. 199

РЕКЛАМНИТЕ АГЕНЦИИ В КОМУНИКАЦИОННИЯ ПРОЦЕС
Доц. д-р Пенка Горанова ……...…….……. 210

ЕФЕКТЪТ НА РОЗЕНТАЛ – КОНТРОЛНИ И УПРАВЛЕНСКИ АСПЕКТИ
Доц. д-р Пепа Стойкова, Доц. д-р Ирена Емилова ……...…….……. 218

ДИГИТАЛНАТА ЕКОСИСТЕМА – ТЕХНОЛОГИИ И БИЗНЕС МОДЕЛИ
Доц. д-р Петя Емилова, Доц. д-р Веселин Попов ……...……...……. 227

РАЗБИРАНЕ ЗА РОЛЯТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО
В ПОСТИГАНЕТО НА УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Румяна Златева ……..……. 234

НАМАЛЯВАНЕ НА РАСТЕЖА И ДЕСТАБИЛИЗИРАЩИ
ЕФЕКТИ НА ПАНДЕМИЯТА ОТ COVID-19 ВЪРХУ
ГЛОБАЛНАТА ИКОНОМИКА
Доц. д-р Румяна Златева, Доц. д-р Али Балканли ……..……. 241

ТЕОРЕТИЧНИ И ЕМПИРИЧНИ ИЗМЕРЕНИЯ НА КОМУНИКАЦИОННАТА
ПОЛИТИКА НА ТЪРГОВСКАТА СТРУКТУРА
Доц. д-р Христина Михалева, Х. ас. д-р Светла Атанасова ……..……. 250

МЯСТО И СЪДЪРЖАНИЕ НА ПРОЦЕСА ЗА УПРАВЛЕНИЕ
НА ПРОЕКТИ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ОСТАНАЛИТЕ ПРОЦЕСИ
Доц. д-р Христо Сирашки ……..…… 259

УПРАВЛЕНИЕ НА ИНОВАЦИИТЕ В ИНДУСТРИАЛНОТО
ПРЕДПРИЯТИЕ В УСЛОВИЯТА НА КРИЗА
Гл. ас. д-р Бориславa Гълъбова ……..……..…… 266

ДИФУЗИЯТА НА ИНОВАЦИИ В БЪЛГАРИЯ
Гл. ас. д-р Даниела Илиева ……..……...…. 276

АЛГОРИТЪМ ЗА ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ
В ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНСТИТУЦИЯ
Гл. ас. д-р Деница Загорчева ……....…. 284

УПРАВЛЕНИЕ НА КАРИЕРАТА –
ПРОБЛЕМИ И РЕШЕНИЯ
Гл. ас. д-р Десислава Алексиева ……....…. 292

УПРАВЛЕНИЕ НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО В ОРГАНИЗАЦИЯТА
Гл. ас. д-р Елена Йорданова ……..…..… 298

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ПЛАНИРАНЕТО
НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ НА БИЗНЕСА
Гл. ас. д-р Елица Лазарова …….……..... 303

ГЛОБАЛНАТА ТЪРГОВИЯ С ВИСОКОТЕХНОЛОГИЧНИ
ПРОДУКТИ КАТО ДВИГАТЕЛ НА РАСТЕЖА
Гл. ас. д-р Ивайло Петров …….…..…. 312

ВЛИЯНИЕ НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО
ВЪРХУ ЦИФРОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ НА ПРЕПОДАВАТЕЛИТЕ
Гл. ас. д-р Кремена Маринова-Костова …….……..… 320

СТРАТЕГИЧЕСКА КОРПОРАТИВНА ОТГОВОРНОСТ –
ОСОБЕНОСТИ И ЗНАЧЕНИЕ ЗА ОРГАНИЗАЦИЯТА
Гл. ас. д-р Милен Динков …… 328

МЕДИКО-ГЕОГРАФСКАТА КОХЕЗИЯ В БЪЛГАРИЯ
Гл. ас. д-р Нели Веселинова …… 335

СЪСТОЯНИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ИЗНОС В КОНТЕКСТА
НА ПАНДЕМИЯТА ОТ КОВИД-19
Гл. ас. д-р Недялко Несторов ……..…..…… 343

КОРПОРАТИВНАТА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ
КАТО КОМПОНЕНТ НА УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ –
ВЗАИМОВРЪЗКИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
Гл. ас. д-р Станислава Стоянова …….……. 349

ИНТЕГРИРАНИТЕ ТЕРИТОРИАЛНИ ИНВЕСТИЦИИ КАТО ИНСТРУМЕНТ
ЗА ПОСТИГАНЕ НА КОНВЕРГЕНЦИЯ МЕЖДУ РЕГИОНИТЕ
Ас. д-р Мариела Стоянова …….……. 357

УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ ПРИ КРИЗА - СЪВРЕМЕННИ
ИЗМЕРЕНИЯ И ВЪЗМОЖНИ БИЗНЕС РЕШЕНИЯ
Ас. д-р Надежда Стефанова ……..…. 363

РОЛЯ И ЗНАЧЕНИЕ НА РЕКЛАМНИЯ ПРОЦЕС В АГРОБИЗНЕСА
Ас. д-р Пламен Петров ……..……. 371

INTERNATIONAL ENTREPRENEURSHIP IN THE NEXT NORMAL:
CHALLENGES AND OPPORTUNITIES
Sen. lect. Margarita Mihaylova, PhD …….…….. 378

СИСТЕМИ ЗА ЕФЕКТИВНОСТ НА МАРКЕТИНГОВАТА
ДЕЙНОСТ В ДИГИТАЛНА СРЕДА
Д-р Ралица Янева …….…. 385

ПРЕСТРУКТУРИРАНЕ НА МЪРЧАНДАЙЗИНГОВОТО ПРОДУКТОВО НИВО ПОСРЕДСТВОМ МАТРИЦАТА ARTHUR D. LITTLE – A. D. L.
Х. ас. д-р Светла Атанасова ……..... 393

THE IMPACT OF ELECTRONIC HUMAN RESOURCES MANAGEMENT PRACTICES ON ACHIEVING COMPETITIVE ENTREPRENEURSHIP FOR BUSINESS ORGANIZATIONS
Mohamed Mostafa Ali AlBaz, PhD, Lecturer,
Adham Said Ali Ibrahim, MSC, PhD Student ……..……..… 401

УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТНИ ЕКИПИ В МУЛТИПРОЕКТНА СРЕДА
Докторант Боян Врančев ……..…….. 409

ИНОВАЦИИ ПРИ ПРИЛАГАНЕ НА „ЗЕЛЕНИ“ ПОЛИТИКИ В ХОТЕЛИЕРСТВОТО
Докторант Владо Божилов ……...……..……. 416

КОНФЛИКТИТЕ В ОРГАНИЗАЦИЯТА И УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ
Докторант Мария Велкова ……..… 425

ОТРАСЛИ НА ИКОНОМИКАТА

КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИЯТ ТУРИЗЪМ И БЪЛГАРСКАТА ПРОЕКЦИЯ
Проф. д-р Марияна Божинова ……..… 435

ИНДУСТРИАЛНА ПОЛИТИКА В ДЪРЖАВИ С РАЗВИВАЩИ СЕ ПАЗАРИ В КОНТЕКСТА НА ИНДУСТРИЯ 4.0
Проф. д.ик.н. Евгений Савелев, Проф. д.ик.н. Виталина Куриляк …….…….. 443

ОСОБЕНОСТИ НА ФОРМИРАНЕ НА МЕХАНИЗМА НА УПРАВЛЕНИЕ НА СОЦИАЛНО ОТГОВОРНИТЕ КОМПАНИИ ВЪВ ВЕРИГАТА НА ДОСТАВКИТЕ
Проф. д-р Анета Денева, Докторант Рустам Асланзаде ……..... 451

БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ КАТО АТРАКТИВНИ НИЪРШОРИНГ ДЕСТИНАЦИИ
Проф. д-р Любчо Варамезов, Кармен Врančев ……... 457

ДИГИТАЛНАТА ИНФРАСТРУКТУРА – ИНСТРУМЕНТ НА УПРАВЛЕНСКОТО КОНСУЛТИРАНЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА СМАРТ ТУРИЗМА
Доц. д-р Николай Цонев, Докторант Данаил Алеков ……..…….. 464

ВЛИЯНИЕ НА КРИЗИСНИТЕ СЪБИТИЯ ВЪРХУ ТЪРГОВИЯТА НА ДРЕБНО
Доц. д-р Венцислав Перков ……. 472

ЗНАЧИМОСТ НА АГРАРНИЯ СЕКТОР ЗА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА
Доц. д-р Виолета Блажева …….…….. 480

НОВИ ИЗМЕРЕНИЯ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИЯ БИЗНЕС
В ДИГИТАЛНА СРЕДА
Доц. д-р Искра Пантелеева ……..….. 488

ТУРИЗЪМ В УСЛОВИЯТА НА COVID-19
Доц. д-р Любка Илиева ……..….. 497

ФОРМИРАНЕ НА СЕНЗОРНИ ИЗЖИВЯВАНИЯ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ
ПАКЕТИ КАТО ФАКТОР ЗА ЗАВРЪЩАНЕ НА ТУРИСТИТЕ
В ДЕСТИНАЦИЯТА
Доц. д-р Мариана Янева, Д-р Ралица Георгиева ……..… 505

БИЗНЕС ИДЕНТИФИКАЦИЯ НА ПРОДУКТИТЕ ПО ЗДРАВЕН ТУРИЗЪМ
И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА РАЗВИТИЕТО ИМ В ТУРИСТИЧЕСКИТЕ
РАЙОНИ В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Мариана Янева, Д-р Стилияна Басмаджиева ……. 513

СЪСТОЯНИЕ И РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ АГРАРЕН СЕКТОР
В УСЛОВИЯ НА ТРАНСФОРМИРАЩА СЕ
КЪМ УСТОЙЧИВОСТ ИКОНОМИКА
Доц. д-р Марина Николова ……..…… 523

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА УСТОЙЧИВ КООПЕРАТИВЕН
МОДЕЛ В БЪЛГАРСКОТО СЕЛСКО СТОПАНСТВО
Доц. д-р Маруся Линкова ……..….. 532

ИЗИСКВАНИЯ ОСИГУРЯВАЩИ ЗДРАВОСЛОВНИ
И БЕЗОПАСНИ УСЛОВИЯ НА ТРУД В ЦЕХОВЕТЕ
ЗА КОНФЕКЦИОНИРАНЕ НА ОБУВНИ ИЗДЕЛИЯ
Доц. д-р Николай Карев ……..……. 539

ТЪРГОВИЯТА НА БЪЛГАРИЯ С ТРЕТИ СТРАНИ –
АНАЛИЗИ И ТЕНДЕНЦИИ
Доц. д-р Петранка Мидова ……..…… 547

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ОЦЕНКА НА ПАКЕТИ ОТ АКЦИИ
Доц. д-р Светослав Илийчовски ……..... 555

ВЪЗНИКВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ТЕКСТИЛНАТА ИНДУСТРИЯ
В БЪЛГАРИЯ
Доц. д-р Сергей Найденов, Докторант Калин Петров Киряков …….. 564

ОМНИКАНАЛНАТА ИНТЕНЗИВНОСТ НА АСОРТИМЕНТНО ПРЕДЛАГАНЕ
КАТО ДЕТЕРМИНАНТА НА ПОТРЕБИТЕЛСКАТА УДОВЛЕТВОРЕНОСТ
Доц. д-р Симеонка Петрова …. ……...571

КООПЕРИРАНЕ И СПЕЦИАЛИЗАЦИЯ ЗА УСТОЙЧИВ
РАСТЕЖ И ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ
Доц. д-р Славена Стоянова ……..…… 579

РЕГИОНАЛНАТА ПОЛИТИКА И ПРОГРАМИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ
ТЕРИТОРИЯТА И ТУРИЗМА В СЪВРЕМЕННИТЕ УСЛОВИЯ
Доц. д-р Тихомир Личев ……. 587

СОЦИАЛНАТА КОХЕЗИЯ – ХАРАКТЕРИСТИКИ
И ТЕОРЕТИЧНА РАМКА
Гл. ас. д-р Ваня Ганева ……..….. 595

КОРПОРАТИВНА СОЦИАЛНА БЕЗОТГОВОРНОСТ
Гл. ас. д-р Емил Николов …… 603

ЗАЕТИТЕ ЛИЦА В ТЪРГОВСКИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ –
СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ
Гл. ас. д-р Зоя Иванова …… 611

ИНТЕЛИГЕНТНИ РЕШЕНИЯ ЗА ТЪРГОВИЯ НА ДРЕБНО –
ОБЛАЧНА БАЗИРАНА ТОЧКА НА ПРОДАЖБА
Гл. ас. д-р Иван Маринов …… 619

КРЪГОВАТА ИКОНОМИКА - МОДЕЛ ЗА ПОВИШАВАНЕ
УСТОЙЧИВОСТТА НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО
Гл. ас. д-р Илияна Кръстева ……... 625

ДИНАМИКА В ЗАЕТОСТТА НА ЛЕГЛОВАТА БАЗА ПО БЪЛГАРСКОТО
ЧЕРНОМОРИЕ ЗА ПЕРИОДА 2019-2021г.
Гл. ас. д-р Любомира Тодорова……632

ПРИЛОЖЕНИЕ НА СКЛАДОВИТЕ СИСТЕМИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА
ТЪРГОВСКИТЕ ПРОЦЕСИ ПРИ ОМНИКАНАЛНИ ТЪРГОВЦИ
Гл. ас. д-р Марияна Кътева…….. 638

ХОТЕЛИЕРСТВОТО В БЪЛГАРИЯ В УСЛОВИЯТА НА COVID-19
Гл. ас. д-р Павлин Павлов ……..……645

ПЛАНЪТ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И УСТОЙЧИВОСТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ – СМЯНА НА ПРИОРИТЕТИТЕ
В ТРАНСПОРТНИЯ СЕКТОР
Гл. ас. д-р Петя Коралова-Ножарова, Гл. ас. д-р Щерьо Ножаров…….……651

МРЕЖОВИ ВЕРИГИ НА ДОСТАВКА В АГРОБИЗНЕСА
Гл. ас. д-р Радка Ненова ……..…….…….659

ДИНАМИКА И РАЗВИТИЕ НА ПРОИЗВОДИТЕНОСТТА
НА ТРУДА В СЕКТОР УСЛУГИ
Гл. ас. д-р Силвия Господинова …….……...667

СЪЩНОСТНИ АСПЕКТИ НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА
Гл. ас. д-р Цветелина Кабакчиева ……..……675

ФОТОВОЛТАИЧНИТЕ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТА
НА ЗЕЛЕНАТА СДЕЛКА
Гл. ас. д-р Явор Станев ……681

ТЕРИТОРИАЛНА КОНЦЕНТРАЦИЯ НА СЕКТОР НЕДВИЖИМА
СОБСТВЕНОСТ И ФАКТОРИТЕ, КОИТО МУ ВЛИЯЯТ
Гл. ас. д-р Яна Стоенчева ……..….. 686

ФАКТОРИ, ВЛИЯЕЩИ ВЪРХУ ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИТЕ
НАМЕРЕНИЯ НА МЛАДИТЕ
Ас. д-р Ивайло Костов ……..695

НАЧИНИ ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ДРЕБНИЯ ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИ
БИЗНЕС В СФЕРАТА НА ТУРИЗМА СЛЕД COVID-19
Ст. преп. Елка Узунова ……702

ПРОИЗВОДСТВО НА ВОДОРОД ЧРЕЗ ЯДРЕНИ ЦЕНТРАЛИ –
ПЕРСПЕКТИВИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
Д-р Борислав Боев ……...……..708

ПРИЛОЖЕНИЕ НА ТРЪЖНИТЕ ПРОЦЕДУРИ В УПРАВЛЕНИЕТО
НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ЗЕМИ – АКЦЕНТИ И ПРОБЛЕМИ
Доктор Валери Велковски ……..…….716

ПРОГРАМАТА ЗА ПРОФИЛАКТИКАИ РЕХАБИЛИТАЦИЯ
НА НОИ КАТО ЧАСТ ОТ ДЪРЖАВНАТА ПОЛИТИКА
ЗА ЗДРАВЕН ТУРИЗЪМ
Доктор Кристина Георгиева ……..725

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ
НА ИНДУСТРИАЛНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ ПО КОХЕЗИОННАТА
ПОЛИТИКА ПРЕЗ XXI-ВЕК
Докторант Айтен Сабри …….. 733

ЗЕЛЕНАТА ИКОНОМИКА И ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО
Докторант Александър Личев ……740

ПРИКЛЮЧЕНСКИЯТ ТУРИЗЪМ КАТО НЕРАЗДЕЛНА
ЧАСТ ОТ СВЕТОВНИЯ ТУРИЗЪМ
Докторант Виктория Янакиева ……..748

НЕГАТИВНИ ПРОЯВЛЕНИЯ ОТ ПРИЛОЖЕНИЕТО
НА МЕДИЦИНСКИЯ ТУРИЗЪМ
Докторант Десислава Александрова ……..754

СТРАТЕГИЧЕСКИ ПОДХОД ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИЗИСКВАНИЯТА
ЗА СЕРИАЛИЗАЦИЯ НА ЛЕКАРСТВЕНИ ПРОДУКТИ ОТ СТРАНА НА ООП
Докторант Димитър Райчев ……761

ПОЛИТИКИ (НЕ)ОСНОВАНИ НА ДОКАЗАТЕЛСТВА

Проф. д-р Маргарита Богданова[1]

Резюме: *Целта на доклада е да представи базови изисквания към публични политики, основани на доказателства, и да коментира прилагането на тези принципи към образователните политики в България. Фокусът е върху Националната карта на висшето образование в Р България, съчетаваща секторни и териториални политики.*

Ключови думи: *публични политики, основани на доказателства, Национална карта на висшето образование в Р България*

JEL: I23, R58

(NON)EVIDENCE BASED POLICIES

Prof. Margarita Bogdanova, PhD

Abstract: *The purpose of the report is to present basic requirements for evidence-based public policies and to comment on the application of these principles to educational policies in Bulgaria. The focus is on the National Map of Higher Education in the Republic of Bulgaria, combining sectoral and territorial policies.*

Key words*: National Map of Higher Education in the Republic of Bulgaria, evidence-based public policies*

JEL: I23, R58

1. Въведение

През последните години политиките в сферата на висшето образование в България се опитват да намерят решение на цяла поредица от натрупани проблеми. Проектът на Национална карта на висшето образование в Р България, публикуван за обществено обсъждане през 2021, предизвика реакции на заинтересованите страни, голяма част от които в негативен контекст. Множеството критики на Картата показва липсата на консенсус в гилдията и тревогата, че ще бъдат предприемат несъгласувани интервенции, които могат да разстроят системата необратимо.

Политиките в образованието са голямо изпитание за всяко правителство, особено във времена на динамични промени с икономически, културен, демографски и социален характер. Изходът е в разработване на политики, основани на доказателства, т.е. в предлагане на решения, които са обосновани с научни средства и методи, боравят с надеждна информация и предоставят достоверни изводи. Това е голямо предизвикателство както за политиците, така и за изследователите на политики, но е единственият възможен

[1] m.bogdanova@uni-svishtov.bg, Стопанска академия „А. А. Ценов“, Свищов

изход, който може да даде устойчиви стратегически решения на сложни обществени въпроси.

В настоящото изследване са представени условията за формиране на адекватни политики основани на доказателства, както и ролята на висшите училища не само като потребител на политики, но и като участник и гарант за тяхната научна обосновка.

Приложен е мета анализ на публикации по темата и критичен анализ на приведените аргументи (под формата на доказателства) в един от най-спорните инструменти – проекта на Национална карта на висшето образование в Р България.

2. Публични политики, основани на доказателства – критериална рамка

В съвременния си вариант политиките**,** основани на доказателства (Evidence-Based Policies) възникват във Великобритания през 90-те години, но се смята, че подходът води началото си от Книгата на Страшния съд (Domesday Book) от 1086 г., в която е описано голямо изследване за установяване на земята и добитъка във всяко графство по нареждане на Уйлям Завоевателя. (Andreas Faludi, Bas Waterhout, 2006)

Днес политиките, основани на доказателства, се прилагат все повече на европейско ниво и постепенно се налагат като стандарт в редица секторни и териториални политики. Те постепенно се превръщат в мейнстрийм на теорията и практиката, което води до рязко увеличаване на търсенето на научни изследвания в ЕС.

В теорията на планирането търсенето на доказателства се свързва с един по-технократски подход към планирането, доминирал във втората половина на 20 век. По-късно, през 90-те години той бива изместен от стремежа към по-голяма интерактивност, намерил израз в теорията за заинтересованите страни. Но доколкото последната измества фокуса към субективни възприятия за средата, днес отново се наблюдава връщане към обективни критерии за вземане на решение. Политиките, основани на доказателства обаче не са просто възраждане на стари традиции в планирането (т.нар. проучване преди да съставим плана). Те имат много по-дълбок смисъл, тъй като проучването се поверява на утвърдени изследователи и се извършва изцяло чрез научни методи. Така науката постепенно става неотменимо условие при провеждане на дългосрочни политики, за които се постига консенсус, тъй като доказателствата се приемат много по-лесно от заинтересованите страни. В този смисъл политиките, основани на доказателства са едно **ново ниво на публично управление**, в което науката заема своето достойно място. Неслучайно член 95, параграф 3 от Договора за създаване на Европейската общност гласи, че при вземане на решения трябва да се използват най-добрите научни доказателства във различните области на политики. (EU, 2002)

Подобна практика вече се прилага в Програмата за сътрудничество ESPON, която има за цел да подсили ефективността на Европейската кохезионна политика и другите секторни политики, и програми.

За да се приемат доказателствата като достатъчни за дадена политика, в литературата са въведени дефиниции за силата на доказателствата. (Lamech, 2014) Те биват няколко групи:

- силно доказателство: наличие на три (или повече) сериозни проучвания, даващи сходни резултати, т.е. които не се изключват взаимно;
- средно силно доказателство наличие на две сериозни проучвания, които дават сходни резултати;
- частично доказателство (indication) - наличие на едно сериозно проучване;
- липса на доказателства, което се разглежда в две вариации:
    - конфликтно знание – противоречащи си изводи от съществуващи изследвания, които не се отличават с високо качество на представените доказателства;
    - несигурно знание (малко или никакви изследвания, които не са качествени от гледна точка на представените доказателства)

По този начин се създава критериална рамка, чрез която може да се обоснове дадено решение по начин, който да убеди заинтересованите страни в релевантността на направените предложения.

3. Политики в сферата на висшето образование.

По редица съображения политиките в областта на образованието следва да са най-силно подкрепени с доказателства. Първо, защото образованието е продължителен процес, в който ефектът от взети решения се усеща след дълъг период от време; второ, защото въздействието от погрешно взети решения може да доведе до негативни ефекти за цели поколения млади хора, да доведе до срив на отделни отрасли и т.н. Икономиката на знанието като замисъл и водеща стратегическа цел на ЕС изисква подготовка на адекватни човешки ресурси, роля за което има главно сектор образование.

За съжаление практиката на разработване на политики, основани на доказателства, не е широко разпространена в България и това е особено видно в сферата на висшето образование. Ярък пример за това е проектът на Национална карта на висшето образование в Р България (НКВОРБ), публикуван за обсъждане в от МС през 2021 г. Това е документ, в който се прави опит за анализ както в секторен, така и в териториален аспект, като целта е информацията от Картата да се използва за (НКВОРБ, 2021):

- балансирано развитие на мрежата от висши училища според потребностите на регионите и според реалните възможности,

- допълнително развиване на системата за контролиран от държавата субсидиран прием в държавните висши училища, в съответствие с националните и регионални потребности и с прогнозите за бъдещо развитие на пазара на труда.

По същество въвеждането на планов подход в управлението на висшето образование се очаква да допринесе за преодоляване на непрекъснато нарастващите проблеми в сектора. Те са с най-различен характер и изискват холистичен подход, за да се овладеят динамиката и несъответствията спрямо текущите нужди на пазара на труда, както и спрямо новите знания и умения, необходими за професиите на бъдещето. Освен това висшите училища не са просто доставчици на квалифицирана работна сила. Те провеждат научни изследвания, а също изпълняват и много други функции като участници в регионалните иновационни системи, упражняват т.нар. спиловър ефект (ефект на преливане) и имат отношение към регионалното икономическо, културно и иновационно развитие.

В настоящото изследване няма да се разглеждат всички недостатъци на Национална карта на висшето образование в Р България, тъй като те са подробно обсъждани на множество форуми, а голяма част от тях са официално депозирани в Справката за отразяване на предложения и становища в Портала за обществени консултации. Не е ясно все още каква част от тях ще бъдат отразени в последващ вариант на Картата, но като цяло се очертават няколко особено сериозни проблема в този документ:

- Некоректно съставена методология за оценка на системата на ВО и нерелевантни индикатори, които изкривяват картината.

Особено смущаващо е използването на капацитета за обучение на акредитираните висшите училища, който се сравнява с броя на действащите студенти. Направените изводи за недостатъчно натоварване на капацитета се използват като доказателство за нелогични предложения за мерки намерения - например увеличаване на финансирането там, където е недостатъчно само заради ненатоварения капацитет (стр. 18 от НКВОРБ). Капацитетът за обучение е типичен показател от нормативното планиране, разработен с друга цел, в друг период от време и няма отношение към търсенето и предлагането на квалифицирани кадри. В този смисъл изводите на авторите на Картата са това, което Карл Попър нарича квазииндукция. Тези изводи нито са логични, нито са устойчиви на проверки.

Подобен е и примерът с директната съпоставка на осигурителния доход на работещите в различни населени места, с което се пропускат причинно-следствени връзки по отношение на регионални различия в доходите.

- Некоректно тълкуване на количествените данни, използвани в аналитичната част на документа.

Едно от спорните внушения в Картата произхожда от направената връзка между студентите, които се обучават в даден район и тези, завър-

шили средно образование в района. На тази основа се прави извода, че студенти от даден район, например Северозападен, са принудени да го напуснат, за да се обучават в други райони и така се внушава необходимост от създаване на филиали на други ВУ, с което да се удовлетвори локалното търсене.

Подобен аргумент е много трудно да бъде приет като сериозно основание за бъдещи интервенции в посока на намаляване на дисбалансите. Той е меко казано несериозен и компрометира целия документ, въпреки някои негови достойнства.

Разкриването на едно ВУ или негов филиал в дадено населено място има едновременно секторен и пространствен ефект. Понякога те влизат в противоречие. Ето защо предварителните и последващи оценки както за системата на ВО, така и за регионалното развитие следва да се направят интегрирано, за да се оцени пълния ефект от такава интервенция. Ето защо Картата е необходимо да бъде синхронизирана с документите за стратегическо планиране на регионалното развитие, където е мястото за анализ на необходимостта от нови образователни институции в регионите.

- Неясно артикулирани причинно следствени връзки

Сериозен проблем в Картата е обвързването на регионалните икономически профили с броя на местата държавна поръчка в някои направления. Според Картата силното изоставане по редица икономически показатели на определени територии автоматично обрича и прилежащите висши училища на застой. В най-голяма сила това се отнася до университетите от Североизточния и Северен централен район за планиране, които са в неблагоприятна конюнктурна позиция от гледна точка на професионалните направления, развили се по исторически причини в тези ВУ. Тъй като изграждането на капацитет на едно висше училище е дългогодишен процес, изискващ усилия в много направления, ограничаването на развитието чрез административното отнемане на възможности е необратим процес, който е почти невъзможно да бъда коригиран на по-късен етап. В същото време университетите са единственият фактор, който отличава Северен централен от Северозападен регион. Университетите - освен, че предлагат обучение, са и източник на иновации, а също и увеличават търсенето на стоки и услуги на локално ниво и видоизменят качествено моделите на потребителско поведение и по този начин са фактор за регионален просперитет.

- Възприетият подход на класифициране на висшите училища

Определянето на характера на даден университет като регионален или национален е изключително труден въпрос. Така например Европейската асоциация на университетите в свое изследване на значението на висшите училища за регионалните иновационни системи *много внимателно избягва да даде точна дефиниция* на висшите училища и разглежда връзките на локално, регионално и национално ниво поотделно за всеки конкретен казус

(Reichert, 2019). Това означава, че един университет може да обучава студенти от определен географски регион и в същото време да взаимодейства със заинтересовани страни от други територии в различните си изследователски програми. Тази особеност се пропуска от Картата. Вместо това тя прилага един унифициран подход, който не решава проблемите на ВУ, дори ги задълбочава.

Подобен подход на групиране на университетите се прилага и в други инициативи на МОН – например на разделянето на университетите на изследователски и неизследователски. Но и там методологията за оценка се оспорва от основните заинтересовани страни и се приема по-скоро за инструмент, който внася допълнително напрежение в сектора на висшето образование.

Общият извод, който се налага е, че Картата не се базира на достатъчно доказателства, с които да се обосноват бъдещи промени. Тя е по-скоро политически документ, компромис между различни интереси, основан на оценката на някои от заинтересованите страни (не всички).

На този етап има голяма вероятност ефектът от Картата да бъде не към децентрализация, а по-скоро към по-голяма централизация на висшето образование, което и без това е изключително силно концентрирано в столицата и някои от големите градове. Това личи и от множеството възражения и предложения, публикувани в процеса на обсъждане.

Доколкото решенията за локализация на повечето държавни висши училища са вземани преди десетилетия – някои на пазарен принцип – преди 1944 г., други – на административен принцип – по време на социализма. Изборът на локализация на частните училища, възникнали през последните 30 години е резултат на пазарни принципи, като в някои случаи са надделявали лобистки интереси на местни власти.

В този смисъл Картата е доста закъсняла. Ние имахме нужда от такава Карта през 90-те години, когато процесите бяха изпуснати от контрол, когато пазарният принцип навлезе мощно в сектор висше образование и влезе в остър сблъсък с плановия подход.

4. Предизвикателства при формирането на политики, основани на доказателства

По правило първата задача при разработването на политики, основани на доказателства, е установяване на причинно-следствените връзки, довели до проблемите. На тази база могат да се потърсят изследвания на предходни регулации, които са дали положителен ефект и които могат да послужат за основа на различни сценарии като се отчетат екзогенни и ендогенни вариации в регулаторните промени. Така могат да се формират и индикатори, с които се измерва въздействието на политиките (например размерът на даден мотивационен инструмент) и ефектите от тях, вкл. страничните ефекти.

Предизвикателствата пред въвеждането на политики, основани на доказателства, могат да се обобщят в четири групи (Leuz, 2018):

- Изясняване на т.нар. „стандарт за качество“ за научни доказателства, който гилдията би приела като минимален праг. Тук въпросът е не толкова до броя на изследвания, а до консенсуса по отношение на причинно-следствените връзки по проблемите във висшето образование.
- Оценка на потенциалните бъдещи промени в политиката. Тук следва да се подходи внимателно, като се прегледат и анализират всички предходни интервенции и се оцени какво е било тяхното въздействие. В изследванията, свързани с висшето образование в България това е би било трудно, тъй като няма достатъчно добри практики, които да послужат като ориентир за ефикасни политики.
- Достъп до информация. Това е тясно свързано с предходните предизвикателства, но без подходящи данни няма как да се оцени въздействието на политиката.
- Надеждност на резултатите от изследванията, както и избягването на пристрастни оценки при анализите.

Решението на голяма част от проблемите в бъдеще е в събирането на достоверна информация от проведени реформи и тяхното перманентно анализиране.

5. Заключение

Съвременните изследвания в подкрепа на политики комбинират теоретични, емпирични и експериментални знания, за да се установи как и защо една интервенция работи, до какви резултати може да доведе и как ще се приеме от заинтересованите страни. Без съмнение постигането на такава комплексна цел изисква интегрираното сътрудничество между институциите и висшите училища с техния изследователски потенциал. В този смисъл университетите следва да се приемат за равностоен партньор в разработването на политики, в субект, а не само в обект на тези политики. Процесът е труден и продължителен, но би допринесъл за консенсус по редица стратегически въпроси.

Използвани източници

Andreas Faludi, Bas Waterhout. (2006). Introducing Evidence-Based Planning. *The Planning Review, Issue 165*. Извлечено от https://www.researchgate.net/publication/237565472_Introducing_Evidence-Based_Planning

EU. (2002). *THE TREATY ESTABLISHING THE EUROPEAN COMMUNITY, CONSOLIDATED VERSIONS OF THE TREATY ON EUROPEAN UNION (2002/C 325/01)* . Official Journal of the European Communities.

Lamech, S. (2014). *Evidence Strategy. The Danish Approach. .* Danish Agency for Labour Market and Recruitment. Извлечено от https://www.slideshare.net/OECDLEED/lamech

Leuz, C. (2018). *Evidence-based policymaking: promise, challenges and opportunities for accounting and financial markets research,.* Извлечено от https://doi.org/10.1080/00014788.2018.1470151

Reichert, S. (2019). *The role of universities in regional innovation eco-systems.* European University Association (EUA). Извлечено от https://eua.eu/resources/publications/819:the-role-of-universities-in-regional-innovation-ecosystems.html

НКВОРБ. (2021). *Проект на Национална карта на висшето образование в Република България.* Портал за обществени консултации. Извлечено от https://www.strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=6133